

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 29. kolovoza 2007.

Grgur Niški: puno ostvarenje čovjeka postie se svetošću

Draga braćo i sestre!

U posljednjim katehezama govorio sam o dvojici velikih crkvenih naučitelja IV. stoljeća, Baziliju i Grguru Nazijanskom, biskupu u Kapadociji u današnjoj Turskoj. Danas im pridruujemo i trećega, Bazilijeva brata, svetog Grgura Niškoga koji je bio obdaren meditativnim karakterom s velikom sposobnošću promišljanja i ivom inteligencijom, otvorenom za kulturu svoga doba. Predstavio se tako kao originalan i duboki mislilac u povijesti kršćanstva.

Rodio se oko 335. godine. O njegovoj se kršćanskoj formaciji posebice brinuo brat Bazilije kojega Grgur opisuje kao "oca i učitelja" (*Ep.* 13,4: SC 363,198), te sestra Makrina. Završio je studije, osobito se posvetivši filozofiji i retorici. U početku se posvetio poučavanju, te se i oenio. Potom se i on, poput svoga brata i sestre, u potpunosti posvetio asketskome ivotu. Kasnije je izabran za biskupa Nise. U toj ulozi pokazao se revnim pastirom, pridobivši naklonost svoje zajednice. Nakon što su ga protivnici iz redova krivovjeraca optuili za ekonomske malverzacije, morao je nakratko napustiti biskupsku stolicu, no potom se pobjednički vratio (*usp.* *Ep.* 6: SC 363,164-170) nastavivši se zauzimati u borbi za obranu prave vjere.

Posebno je nakon Bazilijeve smrti, gotovo primajući njegovu duhovnu baštinu, sudjelovao u pobjedi pravovjerja. Bio je dionikom raznih sinoda, gledao je kako ublaiti sukobe među Crkvama, aktivno je sudjelovao u reorganizaciji Crkve i, poput "stupa pravovjerja", bio među vodećim osobama Carigradskog sabora iz 381., koji je definirao boanstvo Duha Svetoga. Imao je razna slubena zaduenja što mu ih je povjerio car Teodozije, izgovorio značajne homilije i pogrebne govore, a posvetio se i sastavljanju raznih teoloških djela. 394. godine sudjelovao je na još jednom

sinodu koji se odrao u Carigradu. Datum njegove smrti nije poznat.

Grgur vrlo jasno izriče cilj svojih studija, najvišu svrhu kojoj svjesno teži: ne trošitiivot na ispraznosti, nego naći svjetlo koje će mu omogućiti da razabere što je doista korisno (usp. In Ecclesiasten hom. 1: SC 416,106-146). Našao je ovo najviše dobro u kršćanstvu, zahvaljujući kojemu je moguće "oponašati boansku narav" (De professione christiana: PG 46,244C). Svojom izoštrenom inteligencijom i svojim širokim filozofskim i teološkim znanjem, branio je kršćansku vjeru protiv krivovjeraca koji su nijekali boanstvo Sina i Duha Svetoga (poput Eunomija i macedonijaca), ili su pak umanjivali savršeno čovječstvo Kristovo (poput Apolinara). Tumačio je Sveto Pismo, zaustavljajući se na stvaranju čovjeka, na Mojsijevu ivotu (kao pravom primjeru čovjeka koji se približava Bogu), na molitvi Gospodnjoj, na Blaenstvima. U značajnom djelu - Velikom katehetskom govoru (Oratio catechetica magna) - izložio je temeljne crte teologije, kako bi kršćanskim učiteljima dao sustav bilješki koje će im pomagati prilikom davanja pouka.

Grgur je usto poznat po svojem duhovnom nauku. Poput velikog "oca mistike" dao je doprinose u raznim djelima, kao što je De professione christiana i De perfectione christiana, koji su naznačili hod kojim kršćani moraju poći kako bi postigli savršenstvo. Uzdizao je posvećeno djevičanstvo (De virginitate), a kao uzvišeni uzor takva ivota prikazivao je svoju sestru Makrinu (usp. Vita Macrinae). Odrao je više govora i homilija i napisao brojna pisma. Tumačeći stvaranje čovjeka, Grgur je naglasio da Bog "najbolji od svih umjetnika, oblikuje našu narav tako da je čini prikladnom vršenju slube kraljevanja. Superiornošću koju mu daje duša i samim oblikovanjem tijela, Bog je učinio sve da bi čovjek doista bio prikladan za kraljevsku vlast" (De hominis opificio 4: PG 44,136B). U središtu je stvaranja upravo čovjek, obdaren ljepotom, kao odraz one izvorne ljepote, to jest Boga: "Sve što je Bog stvorio savršeno je", piše ovaj sveti biskup, te dodaje: "To potvrđuje izvještaj o stvaranju (usp. Post 1,31). Među savršenim stvarima bio je i čovjek, urešen ljepotom mnogo uzvišenijom od svega što je lijepo. Što je drugo moglo biti jednako lijepo onome koji je bio sličan čistoj i neprolaznoj ljepoti?... Odraz i slika vječnoga ivota, on je doista bio lijep, čak prelijep, s blještećim znakom ivota na svome licu (Homilia in Canticum 12: PG 44,1020C).

Čovjeka je Bog uresio i postavio ga nad sva ostala stvorenja: "Nije nebo načinjeno na liku Boju, ni mjesec, ni sunce, ni ljepota zvijezda, ništa drugo što se spominje u stvaranju. Samo si ti (ljudska dušo) načinjena slikom naravi koja nadilazi svaki um, sami ti slična neprolaznoj ljepoti, otisak pravoga boanstva, zaklon blaenoga ivota, slika istinskoga svjetla, u koje gledajući i ti postaješ ono što je On, jer po odsjaju koji proizlazi iz tvoje čistoće ti nasljeđuješ Njega koji sjaji u tebi. Ništa što postoji nije tako veliko da bi se moglo usporediti s tvojom veličinom" (Homilia in Canticum 2: PG 44,805D).

Čovjek dakle u sebi prepoznaje odraz boanskoga svjetla: čisteći svoje srce, on, kao što je bio na početku, ponovno postaje jasna slika Boga, uzorne ljepote (usp. Oratio catechetica 6: SC 453,174). Tako čovjek može vidjeti Boga, kao oni koji su čista srca (usp. Mt 5,8): "Ako razboritim i pozornim načinom ivota opereš runoće koje su se nataloile na tvome srcu, u tebi će zasjati

boanska ljepota... Motreći sebe sama, vidjet ćeš u sebi onoga koji je elja tvoga srca, i bit ćeš blaen" (De beatitudinibus, 6: PG 44,1272AB).

Čovjekov je dakle cilj motrenje Boga. Samo na taj način moći će naći svoju nagradu. Kako bi na neki način već u ovom ivotu unaprijed postigao taj cilj, čovjek mora neprekidno napredovati prema sve savršenijem duhovnom ivotu. Drugim riječima - i to je najvanija pouka što nam je ostavlja sveti Grgur Niški - puno ostvarenje čovjeka sastoji se u svetosti koja se treba ivjeti u susretu s Bogom, da tako postane znakom i za druge, pa i za cijeli svijet.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnicima na hrvatskom:

Srdačno pozdravljam i blagoslivljam sve hrvatske hodočasnike, a posebno sjemeništare te učenike i nastavnike klasičnih gimnazija iz Splita, Sinja i Zagreba. Gospodin Isus, koji je pozvao apostole da budu s njim te ih poslao naviještati Radosnu vijest, pratio vas na vašemu putu te i vas učinio svojim uvjerljivim svjedocima. Hvaljen Isus i Marija!